

عوامل مؤثر بر انگیزش پیشرفت دانشجویان با توجه به متغیرهای جمعیت

شناختی

دکتر بهمن اکبری

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی عوامل مؤثر بر انگیزش پیشرفت دانشجویان با توجه به متغیرهای جمعیت شناختی می پردازد. هدف کلی پژوهش تعیین عامل جنسیت، رشته تحصیلی، شغل و تحصیلات والدین در متغیر انگیزش پیشرفت دانشجویان بود. به همین منظور 200 نفر بصورت نمونه گیری در دسترس (غیر تصادفی) انتخاب و بوسیله آزمون انگیزش پیشرفت هرمنس مورد آزمون قرار گرفتند. این طرح از جمله تحقیقات توصیفی است و برای تحلیل داده ها علاوه بر آمار توصیفی آزمون t استیودنت برای دو گروه مستقل و تحلیل واریانس یکطرفه استفاده شد.

نتایج نشان داد که بین دانشجویان دختر و پسر در مؤلفه پشتکار در سطح $0/01$ میان میانگین ها تفاوت وجود دارد و از سه مؤلفه دیگر یعنی اعتماد به نفس، آینده نگری، سخت کوشی این تفاوت اندک است. نتایج تحلیل واریانس نیز نشان داد که فقط بین مؤلفه اعتماد به نفس با تحصیلات پدر تفاوت معنادار وجود دارد و بین مؤلفه های پشتکار، آینده نگری و سخت کوشی با تحصیلات پدر هیچ گونه تفاوتی مشاهده نشد و تحصیلات مادر نیز با هیچ کدام از مؤلفه های چهارگونه انگیزش پیشرفت تفاوت معناداری نداشته و فقط میان شغل والدین با متغیر انگیزش پیشرفت تفاوت معنادار آماری وجود داشت.

کلید واژه ها: انگیزش، انگیزش پیشرفت، دانشجویان

مقدمه

انگیزش از پر اهمیت ترین پیش نیازهای آموزش و یادگیری است، یادگیری مستلزم صرف وقت، کار، تلاش، پشتکار و سرمایه گذاری توانایی جسمانی و روانی یاد گیرنده است. مجموعه ای از عوامل یا سازه های درونی و بیرونی در برانگیختگی فرد به یادگیری و مشارکت فعال او در فرایند آموزش دخیل هستند. از غریزه، سائق، نیاز و شوق گرفته تا علاقه، کنجکاوی، سبک اسناد، باور کنترل، توانمندی، انتظار، تلاش جهت پیشرفت و تا فشار والدین، فشار همسالان همگی می توانند در تعامل پذیری، بر نظام انگیزش دانشجویان کار ساز افتند و رفتار آموزشی و یادگیری پیشرفت او را شکل دهند(1)

دیوید مک کلند^۱ از محققان برجسته و صاحب نظریه انگیزش پیشرفت است. بنا به نظر او موجب اعمال و انجام تکالیف چالش انگیز، پایداری در تکالیف دشوار و کسب موفقیت شغلی می شود و در رقابت با استاندارد عالی از فردی به فرد دیگر متفاوت می باشد (2). نیاز به پیشرفت یک نیاز اجتماعی است و عبارت است از غلبه کردن بر موانع، رسیدن به استانداردهای عالی، رقابت با دیگران و پیشی گرفتن از آنها.

پژوهش های اتکنیسون و راینر^۲ (1947) نشان دادند که یادگیرندگان دارای انگیزش پیشرفت بالا در مقایسه با افراد دارای انگیزش پیشرفت پایین از خود پشتکار جدیت بیشتری در انجام تکالیف بروز می دهند، در آزمونها و امتحانات عملکرد بهتری دارند، بویژه هنگامی که فرد مظهر قدرت است و نیاز به مقامی بالاتر و برتری جویی تأکید ورزد (2).

پژوهشهای ایساکن^۳ (1990) بیانگر آن بوده است که دانشجویان دارای انگیزش پیشرفت بالا در انتخاب درسهای اصلی و نیز مشاغل آتی خودخواهان چالش بیشتری هستند اما در عین حال در انتخاب گزینه ها و انتخابهای خود واقع بینی را رعایت می کنند. در مقابل دانشجویان دارای انگیزش پیشرفت پایین تمایل دارند که یا درس های کاملاً اصلی بسیار آسان یا درس های دشواری را برگزینند (3)

1- Mc callend

2- Attkinson & Rayner

3-Esaken

پژوهش‌های ورتمن^۱ نشان داد که انگیزش پیشرفت به همان اندازه که می‌تواند رفتار مردان را پیش‌بینی کند یارای پیش‌بینی رفتار زنانه را ندارد. زنانی که در مقیاس‌های انگیزش پیشرفت به نمره بالا دست یافته‌اند اغلب نتوانستند برای خویشتن تصور پایدار توأم با پشتکار از خود نشان دهند. (4).

یافته‌های پژوهشی شواهدی حاکی از تفاوت در اسناد و گرایش‌های اسنادی میان زن و مرد را ارائه می‌دهد با این همه باید افزود که زنان در مقایسه با مردان با احتمال کمتری توفیق و کامیابی خود را به توانایی خویش نسبت می‌دهند و در نتیجه از پی توفیق‌های خویش به خود فرایندگی کمتری دست می‌یابند (5).

پژوهش‌های اولیه مک کلند (1953) حاکی از معنادار بودن نیاز به پیشرفت در مردان بود اما در بین زنان تفاوت معناداری وجود نداشته است. بنابر این آنها نتیجه گرفتند که آزمون مورد استفاده (T.A.T) شاید فقط برای مردان مناسب باشد (6).

پژوهشگران بعدی این نکته را عنوان کردند که با گذشت زمان، تفاوت در انگیزش پیشرفت در دو جنس کمتر شده است و شاید در مواردی بین مردان و زنان تفاوتی در انگیزش پیشرفت نباشد. در سالهای اخیر، روانشناسان متغیرهای مربوط به متن رفتار را با اهمیت تلقی کرده‌اند زیرا آمایه و زمینه‌های فرهنگی در شکل‌گیری انگیزش پیشرفت اهمیت اساسی دارد (7).

بطور کل در دهه 1990 تفاوت‌های جنسی در انگیزش پیشرفت درسی روی عوامل فرهنگی تمرکز داشت. در برخی از کشورها تفاوت چندانی بین دو جنس در انگیزش پیشرفت مشاهده نمی‌شود اما در برخی فرهنگ‌ها مردان در این سازه‌ها از زنان برتری دارند (7).

پژوهش‌های بعدی نشان داد که الگوی نقش جنسی بر رفتار پیشرفت زنان موثر است بعنوان مثال پیلاو (1976) در مطالعه‌ای نشان داد زنانی که از ارزش‌های نقش جنسی سنتی زن‌جانبداری می‌کنند، در قیاس با آنانکه هوادار اینگونه ارزش‌ها نیستند، یا احتمال

¹- Wertman

بیشتری از انگیزه‌ها یا نگرش‌های برخوردارند که نشانگر پیشرفت کمتری است و درمقایسه با گروه دوم از اشتیاق و آمال حرفه‌ای نازل‌تری برخوردارند.

استی پک (1998) نشان داد که نسبت دادن شکست به فقدان یا کمبود توانایی گاهی ممکن است عاملی در زائل ساختن تلاش‌های معطوف به پیشرفت در دختران به شمار آید. این عامل زوال آور می‌تواند به ویژه در دوران اولیه عمر صادق باشد، یعنی هنگامی که درک خویشتن از صلاحیت‌ها و تواناییها در دختران در حال شکل‌گیری است (8).

بطور کلی تفاوت‌های جنسی در اسناد و گرایش‌های اسنادی و ارتباط آن با انگیزش پیشرفت همچنان بحث‌انگیز و کامابیش‌ناگشوده بر جا مانده است. بی‌تردید تلاش‌های پژوهش‌پیگیر و پرمادمنه، رخسار این تفاوت‌ها و فاصله‌ها را روشنایی بیشتری خواهد بخشید یا قضاوت را عمیق‌تر و معنادار خواهد کرد یا تفاوت‌ها و فاصله‌ها را پر خواهد کرد. بنابر این پژوهش حاضر با هدف بررسی عوامل مؤثر بر انگیزش پیشرفت دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد انزلی با توجه به تفاوت‌های جنسی، رشته تحصیلی شغل والدین و تحصیلات والدین آنها می‌پردازد.

اهداف پژوهش

- تعیین عوامل مؤثر بر انگیزش پیشرفت دانشجویان با توجه به متغیرهای جنسیت، رشته تحصیلی، شغل والدین و تحصیلات پدر آنان.
- تعیین عملکرد دختران و پسران رشته‌های مختلف تحصیلی در متغیر انگیزش پیشرفت.

روش

جامعه آماری، نمونه، روش نمونه‌گیری:

جامعه آماری، پژوهش حاضر را کلیه دانشجویان دختر و پسر واحد کارشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد انزلی می‌باشند که در سال تحصیلی 84-85 مشغول به تحصیلی بودند.

نمونه این پژوهش 200 نفر از دانشجویان می باشند که بصورت نمونه گیری در دسترس (غیر تصادفی) در این آزمون شرکت کردند پس از تشریح اهداف پژوهش و جلب مشارکت همکاری آنها، پرسشنامه انگیزش پیشرفت در مورد آنها اجرا شد. دلیل انتخاب حجم نمونه 200 نفر به علت حضور محقق در آن واحد دانشگاهی بعنوان مدرس و دسترسی و راحت تر به دانشجویان می باشد و این تعداد در واقع 10٪ جمعیت جامعه آماری ما را تشکیل می داد.

آزمودنی ها در گروه سنی 18-30 و به بالا قرار داشتند و بیشترین توزیع پراکندگی نمونه در گروه سنی 25-21 بودند.

ابزار تحقیق

در پژوهش حاضر علاوه بر پرسشنامه جمعیت شناختی محقق ساخته که در آن عامل جنسیت، شغل والدین، تحصیلات پدر و رشته تحصیلی در نظر گرفته شده بود از پرسشنامه انگیزش پیشرفت هرمنس استفاده شد. هرمنس (1984) بر اساس روشهای تجربی و نظریات موجود درباره انگیزش پیشرفت پرسشنامه ای را تهیه نمود که ابتدا شامل 92 سؤال بود و بر اساس پژوهش موجود ویژگی متمایز کننده افراد دارای انگیزش پیشرفت بالا از افراد دارای انگیزش پایین را متمایز می سازد و سپس بر مبنای ضرایب پیشرفت تعداد سؤلهای پرسشنامه را به 29 سؤال کاهش داد، سپس با حفظ اصالت مواد پرسشنامه هرمنس تعداد 11 مواد دیگر به آن اضافه شد و در مجموع یک پرسشنامه 40 سؤالی بعنوان ابزار پژوهش مورد استفاده قرار گرفت. (8) سؤلهای این پرسشنامه به صورت 40 جمله چهار گزینه ارائه شده است، نحوه نمره گذاری آزمون به این صورت است که به این گزینه ها بر حسب اینکه انگیزش پیشرفت از زیاد به کم یا از کم به زیاد باشد نمره های 4 تا 1 یا 1 تا 4 تعلق میگیرد. نمره ها بالا در این مقیاس نشان دهنده وجود انگیزش پیشرفت بالا و نمره های پایین آن بیانگر انگیزش پیشرفت پایین است. این آزمون از چهار مولفه اصلی اعتماد به نفس که گویه ها یا آیتم های (1 و 4 و 9 و 14 و 15 و 16 و 27 و 27 و 32 و 33) و

مولفه پشتکار با گویه های (40 و 36 و 25 و 38 و 18 و 34 و 39 و 23) و مولفه آینده نگری با گویه های (3 و 5 و 13 و 17 و 21 و 22 و 23 و 30 و 31 و 37) و مولفه سخت کوشی با گویه های (2 و 6 و 7 و 8 و 12 و 19) تشکیل شده است.

ضریب پایایی پرسشنامه مذکور به روش آلفای کرونباخ محاسبه شده است. ابوالقاسمی (1381) در تحقیقی تحت عنوان هنجاریابی آزمون انگیزش پیشرفت هرمنس انجام شد ضریب پایایی را به روش آلفای کرونباخ 0/80 برآورد نموده است. اکبری (9) پایایی پرسشنامه را بر روی دانش آموزان مقطع متوسطه استان گیلان به روش آلفای کرونباخ حدود 0/84 گزارش داده است بنابر این با توجه اطلاعات فوق پرسشنامه مذکور و بعنوان ابزار مناسب جهت سنجش انگیزش پیشرفت دانشجویان مناسب می باشد. ضمناً جهت بررسی روایی پرسشنامه مذکور از نظرات کارشناسان و صاحب نظران علوم تربیتی و روانشناسی استفاده شده است که محتوای آن مورد تاثیر قرار گرفت.

روش های آماری

در این پژوهش علاوه بر آمار توصیفی نظیر (میانگین، انحراف معیار، میانه و ...) از آمار استنباطی نظیر آزمون t استیودنت برای تعیین تفاوت انگیزش پیشرفت دختران و پسران دانشجو استفاده شد. همچنین از تحلیل واریانس یکطرفه و آزمون تعقیبی شفه جهت تعیین تفاوت میانگین های تحصیلات پدر و شغل والدین با متغیر انگیزش پیشرفت استفاده گردید.

نتایج

جدول 1 : مشخصه های آماری گروه نمونه به تفکیک رشته های تحصیلی در عوامل چهارگانه

پرسشنامه هرمنس

رشته تحصیلی	عوامل	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	میان	کمترین	بیشترین	کشیدگی	چولگی
حقوق	اعتماد به نفس	55	18/91	2/865	19	10	26	0/634	0/118
	پشتکار	55	19/93	3/132	20	14	28	0/634	0/569
	آینده نگری	55	19/20	4/403	20	9	27	0/634	0/036
	سخت کوشی	55	20/05	3/514	20	11	28	0/634	0/036
مدیریت دولتی	اعتماد به نفس	35	19/06	2/338	19	12	24	1/586	0/571
	پشتکار	35	19/11	2/483	18	16	28	3/652	1/525
	آینده نگری	35	18/09	3/929	18	12	27	-0/785	0/401
	سخت کوشی	35	19/09	2/628	20	13	24	0/279	0/635
عمران	اعتماد به نفس	30	20/73	2/90	15 20	5	26	-0/43	0/103
	پشتکار	30	21/10	2/97	21	15	28	0/152	0/234
	آینده نگری	30	20/87	4/305	21	11	32	0/981	0/025
	سخت کوشی	30	21/50	4/040	22	14	29	-0/748	-0/17
شیلات	اعتماد به نفس	15	19/20	3/098	20	13	24	-0/287	0/282
	پشتکار	15	19/07	1/981	19	16	23	-0/399	0/53
	آینده نگری	15	20/47	3/815	21	12	26	0/595	0/914
	سخت کوشی	15	19/67	3/309	19	14	24	-0/93	0/202
حسابداری	اعتماد به نفس	63	19/11	2/995	20	11	27	0/684	0/464
	پشتکار	63	20/25	3/506	20	15	30	0/542	0/983
	آینده نگری	63	19/75	4/425	19	11	30	-0/085	0/040
	سخت کوشی	63	20/24	4/142	20	11	32	0/181	0/426

جدول 2: نتایج آزمون t بین مؤلفه چهار گانه اعتماد به نفس، پشتکار آینده نگری سخت کوشی با

متغیر جنسیت

سطح معناداری	t	خطای استاندارد	انحراف استاندارد	میانگین	تعداد	جنسیت	مؤلفه های انگیزش پیشرفت
0/179	1/35	0/275	2/66	18/99	94	دختر	اعتماد به نفس
		0/295	3/03	19/54	106	پسر	
0/007	2/706	0/263	2/54	17/71	94	دختر	پشتکار
		0/252	2/59	18/70	106	پسر	
0/157	1/422	0/425	4/11	19/68	94	دختر	آینده نگری
		0/432	4/45	20/55	106	پسر	
0/334	0/948	0/416	4/03	19/77	94	دختر	سخت کوشی
		0/330	4/03	20/26	106	پسر	

جدول 3: نتایج تحلیل واریانس یکطرفه بین انگیزش پیشرفت و مؤلفه چهارگانه (اعتماد به نفس،

سخت کوشی، آینده نگری و پشتکار) با شغل پدر

سطح معناداری	F	میانگین مجذورات	درجه آزادی	مجموع مجذورات	منبع تغییرات
		945/86	6	4729/34	بین گروهی
0/01	6/170	153/29	193	225346/33	درون گروهی
			199	2375/68	کل

جدول 4: مقایسه جفت میانگین های بین متغیر انگیزش پیشرفت و مؤلفه های چهارگانه (اعتماد به نفس، آینده نگری، سخت کوشی و پشتکار) با شغل پدر

Subset for alpha=0/05		N	نوع شغل
2	1		
	98/3030	2	بیکار
103/3421	103/3421	17	کارگر
105/0446		66	کارمند
105/5598		34	فرهنگی
106/8225		9	کشاورز
107/4274		66	سایر
0/274	0/086	6	sig

جدول 5: نتایج تحلیل واریانس یکطرفه مربوط به مقایسه میانگین نمرات انگیزش پیشرفت و مؤلفه های چهارگانه آن دانشجویان دارای مادران با شغل های متفاوت

سطح معناداری	F	میانگین مجزورات	درجه آزادی	مجموع مجزورات	منبع تغییرات
0/01	10/85	1646/86	6	8234/33	بین گروهی
		152/46	193	217717/46	درون گروهی
			199	225951/79	کل

جدول 6: نتایج تحلیل واریانس یکطرفه و مقایسه میانگین نمرات انگیزش پیشرفت

مؤلفه های (اعتماد به نفس، آینده نگری، سخت کوشی، پشتکار) با شغل مادر

منبع تغییرات	مجهول مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
بین گروهی	8234/33	6	1646/86	10/85	0/01
درون گروهی	217717/46	193	152/46		
کل	115951/79	199			

جدول 7: مقایسه جفت میانگین ها متغیر انگیزش پیشرفت و مرلفه های چهارگانه آن (اعتماد به نفس،

آینده نگری، سخت کوشی، پشتکار) با شغل مادر

Subset for alpha=0/05			N	نوع شغل
3	2	1		
		94/1212	4	کارگر
	102/2432		33	کارمند
	105/3393		4	کشاورز
	105/3615		81	بیکار
	106/3750		35	فرهنگی
	108/4851		38	سایر
	0/057	1/000	5	Sig

جدول 8: نتایج تحلیل واریانس و مقایسه میانگین نمرات انگیزش پیشرفت و مؤلفه های چهارگانه اعتماد به نفس، آینده نگری، پشتکار و سخت کوشی با تحصیلات پدر

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
بین گروهی	157/30	2	78/65	4/50	0/01
درون گروهی	25780/35	197	17/47		
کل	25937/66	199			

جدول 9: مقایسه جفت میانگین های متغیر انگیزش پیشرفت و مؤلفه های چهارگانه اعتماد به نفس، آینده نگری، سخت کوشی و پشتکار با تحصیلات پدر

Subset for alpha=0/05		N	نوع شغل
2	1		
	25/8405	106	عالی
26/5177		47	زیردیپلم
26/6489		47	دیپلم
0/890	1/000		sig

در ابتدا از آمار توصیفی جهت نشان دادن وضعیت انگیزش پیشرفت در رشته های تحصیلی موجود گروه نمونه و جنسیت دانشجویان پرداخته شده است (به جدول 1 و 2 رجوع شود)

نتایج جدول دو نیز به تفکیک جنسیت مؤلفه های چهارگانه انگیزش پیشرفت را نشان می دهد که متوسط نمرات دختران و پسران در عوامل چهارگانه با هم متفاوت است یعنی دانشجویان دختر بیشترین انگیزش را در عامل های سخت کوشی با ($\bar{X} = 19/77$) و

آینده‌گری ($SD=4/03$)، $\bar{X}=19/69$ و $SD=4/11$) اعتماد به نفس ($\bar{X}=18/99$) و $SD=2/66$) پشتکار ($\bar{X}=17/71$ و $SD=2/54$) می‌باشد و پسران دانشجو بیشترین انگیزش را به ترتیب در عامل‌های آینده‌نگری ($\bar{X}=20/55$ و $SD=4/45$) سخت‌کوشی ($\bar{X}=20/26$ و $SD=4/01$) اعتماد به نفس ($\bar{X}=19/54$ و $SD=3/034$) پشتکار ($\bar{X}=18/77$ و $SD=2/59$) دارا می‌باشد.

همانطوریکه از جدول سه مشاهده می‌شود، نتایج تجزیه و تحلیل واریانس نشان می‌دهد که F محاسبه شده ($6/170$) در سطح آلفای $0/01$ معنادار بوده و این موضوع دلالت بر آن دارد که بین شغل پدر و متغیر انگیزش پیشرفت در مؤلفه‌های چهارگانه (نمره و کل آزمون) تفاوت معنی‌دار آماری وجود دارد. به علت معنادار شدن F جهت مقایسه جفت میانگین‌ها از آزمون تعقیبی شفه استفاده گردید که نتایج آن در جدول چهار آورده شده است. نتایج آزمون تعقیبی شفه نشان داد که بین میانگین‌های گروه بیکار با گروه کارمند، فرهنگی، کشاورز و سایر تفاوت معنی‌دار بوده و فقط میانگین گروه کارگر با سایر گروه‌ها معنی‌دار نمی‌باشد.

با مراجعه به جدول شماره پنج تجزیه و تحلیل واریانس یکطرفه نشان می‌دهد که F محاسبه شده ($10/85$) در سطح آلفای ($0/01$) معنادار بوده و این دلالت بر آن دارد که بین شغل مادر و متغیر انگیزش پیشرفت (نمره کل آزمون) تفاوت معنادار آماری وجود دارد. به علت معنی‌دار شدن F از آزمون تعقیبی شفه جهت مقایسه جفت میانگین‌ها استفاده شده است که نتایج آن در جدول شماره شش آورده شده است. نتایج آزمون تعقیبی شفه نشان می‌دهد که بین گروه کارگر با سایر گروه‌های کارمند، کشاورز، بیکار و فرهنگی تفاوت معنی‌دار در متغیر انگیزش پیشرفت مشاهده می‌شود.

همچنین با مراجعه به جدول شماره هشت، خلاصه تجزیه و تحلیل واریانس نشان می‌دهد که F محاسبه شده ($4/50$) در سطح آلفای $0/01$ معنادار بوده و این موضوع دلالت بر آن دارد که بین تحصیلات پدر و متغیر انگیزش پیشرفت تفاوت معنادار مشاهده می‌شود به علت معنادار شدن F از آزمون تعقیبی شفه جهت مقایسه جفت میانگین‌ها استفاده شده

است. (به جدول نه رجوع شود). نتایج آزمون تعقیبی شفه نشان می دهد که میان میانگین های گروه تحصیلات عالی با تحصیلات زیر دیپلم و دیپلم متفاوت بوده و بین تحصیلات زیر دیپلم و دیپلم هیچ گونه تفاوتی مشاهده نمی شود و فقط دانشجویانی که والد پدر آنها تحصیلات عالی داشته اند در متغیر انگیزش پیشرفت با والد پدری که تحصیلات زیر دیپلم و دیپلم داشته اند، متفاوت می باشند.

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر به بررسی عوامل مؤثر بر انگیزش پیشرفت دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی انزلی با توجه به متغیر جنسیت، رشته تحصیلی تحصیلات پدر و شغل والدین پرداخته است. به همین جهت با بررسی چنین هدفی به اجرای پرسشنامه انگیزش پیشرفت هرمنس بر روی دانشجویان پرداخت. نتایج آمار توصیفی نشان داد که بیشترین انگیزش پیشرفت بر ترتیب در رشته های عمران، حسابداری، شیلات، حقوق و مدیریت دولتی می باشد که این مسئله شاید با توجه به وضعیت اشتغال رشته های عمران و حسابداری در بازار کار و آینده شغلی نسبتاً موفق که برای دانشجویان این رشته ها متصور است، و همچنین درآمدزایی که فارغ التحصیلان چنین رشته ها از آن در بازار کار برخوردارند باشد.

از آنجا که پژوهش حاضر داده ها را در هر دو جنس بطور جداگانه مورد تجزیه و تحلیل قرار می دهد یافته های قابل توجه با استفاده از آزمون t استیودنت بدست آمده است که بین دانشجویان دختر و پسر تفاوت آماری قابل ملاحظه ای در مؤلفه پشتکار وجود دارد اما در سه مؤلفه دیگر یعنی اعتماد به نفس، آینده نگری و سخت کوشی تفاوت بسیار اندکی مشاهده می شود که نتایج فوق با تحقیقات قبلی برای مثال مک کلند (5) و رتمن و لافتوس (5) و غیره که در آن مردان انگیزش پیشرفت بیشتر دارند مغایر و ناهماهنگ است از سوی دیگر نتایج پژوهش حاضر با بسیاری از یافته ها برای مثال کاوریس (5) که در آن زنان انگیزش پیشرفت بالاتری دارند هماهنگ و همخوان می باشد. همچنین دچارمز (4) نشان

داد که زنانی که در مقیاس های انگیزش پیشرفت به نمره بالا دست یافته اند اغلب نتوانسته اند. برای خویشتن تصور پایدار توام با پشتکار از خود نشان دهند. مطالعات چرچ (7) در برخی کشورها نشان می دهد که تفاوت چندانی بین دو جنس در انگیزش پیشرفت مشاهده نمی شود اما در برخی فرهنگ ها مردان در این سازه ها از زنان برتری دارند.

به منظور تعیین تأثیر تحصیلات پدر با مؤلفه های انگیزش پیشرفت بطور کل نتایج نشان داد که بین تحصیلات پدر و مؤلفه های چهارگانه انگیزش پیشرفت تفاوت معنادار وجود دارد و نتایج آزمون شفه نیز بیانگر آن بود که والدینی که تحصیلات عالی دارند با والدینی که تحصیلات دیپلم یا زیر دیپلم دارند، از لحاظ انگیزش پیشرفت با هم متفاوت می باشند که این مسأله شاید بدلیل ارزش تحصیلات در جامعه و موقعیت اجتماعی که تحصیلات برای افراد بوجود می آورد و نیز نقش الگوسازی و همانند سازی جوانان و نوجوانان از والدین باشد که این مسأله با تحقیقات چرچ (7) که در آن آمایه ها و زمینه های فرهنگی در شکل گیری انگیزش پیشرفت اهمیت اساسی دارد، هماهنگ و همخوان می باشد.

همچنین جهت تعیین تأثیر شغل پدر بر انگیزش پیشرفت نتایج تحلیل واریانس نشان داد که شغل پدر در مؤلفه های چهارگانه انگیزش پیشرفت تأثیر داشته و F محاسبه شده بین شغل پدر و نمره کل آزمون در سطح (0/01) معنادار می باشد. نتایج آزمون شفه نیز بیانگر آن بود که والدینی که در مشاغل کارمند، فرهنگی، کشاورز و سایر مشاغل هستند از لحاظ میزان انگیزش پیشرفت با هم متفاوت می باشند و فقط والدین دانشجویان که شغل آنها کارگری باشد این تفاوت در بین آنها معنی دار نمی باشد.

همچنین جهت تعیین تأثیر شغل مادر بر میزان انگیزش پیشرفت تفاوت در تمامی مؤلفه ها معنادار بوده و این مسئله بیانگر آن است که شغل مادر بر انگیزش پیشرفت دانشجویان تأثیر دارد. نتایج آزمون شفه نیز بیانگر آن است که والدین دانشجویانیکه شغل شان کارگر بوده با والدین دانشجویانیکه در مشاغل کارمند، فرهنگی، کشاورز و سایر مشاغل بوده اند از لحاظ انگیزش پیشرفت با هم متفاوت می باشند و این مسئله شاید به دلیل

جایگاه و موقعیت اجتماعی که مشاغل کارمندی و فرهنگی و امنیت اجتماعی که این گونه مشاغل بر سیستم انگیزش افراد دارند باشد.

بطور کلی آزمون انگیزش پیشرفت مورد استفاده در این پژوهش با توجه به مشکلات و دشواری استفاده از آزمون‌ها فرافکن دیگر، می‌توان نتیجه گرفت که این آزمون با در نظر گرفتن مدت اجرا (35 دقیقه) و شیوه‌های اجرای گروهی و همچنین سهولت تصحیح و نمره گذاری آن می‌توان ابزار مناسبی جهت اندازه‌گیری انگیزش پیشرفت باشد. علیرغم همه این مسائل پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی روبرو بود و آن اینکه آزمودنی‌های پاسخ دهنده به این پرسشنامه از لحاظ ساز هوش و استعداد تحصیل یکسان فرض شده‌اند، اصولاً میان عملکرد تحصیل دانشجویان و نمرات هوش و استعداد تحصیلی آنها رابطه و همبستگی بالای گزارش شده است و این نکته‌ای است که در ادبیات و پیشینه دیگر پژوهش‌ها فراوان یافت می‌شود و همچنین مسئله اضطراب آزمون نیز در پژوهش مربوط به انگیزش پیشرفت و یادگیری باید مورد توجه قرار گیرد. و این دو نکته در پژوهش حاضر مورد توجه قرار نگرفته و کوشش جهت اندازه‌گیری متغیر هوش و متغیر آزمون اضطراب بعمل نیامده است، همچنین عدم استفاده از آزمونهای معادل یا هم‌ارز که سازه مشترکی را بسنجد از جمله محدودیت‌های دیگر پژوهش است. که باید در پژوهش‌های بعدی مورد توجه قرار گیرد. از سوی دیگر به دلیل شرایط فرهنگی اجتماعی و تفاوت‌های فردی بسیار زیاد نتایج آن فقط قابل تعمیم به محیط‌های دانشجویی می‌باشد از این رو بایستی توجه شود که این آزمون در سطح کلی تر و با توجه به شرایط فرهنگی و اجتماعی و گروه‌های مختلف در سطح کل جامعه مورد پژوهش قرار گیرد.

منابع:

- 1- Walberg, H.j. A nation at risk: retrospect and prospect. In T.M,1986.
- 2- - Frankaen, R.E. Human Motivation California, wards worth Inc,1986.
- 3- Nicholls, g.c. Conception of ability and achievement Motivation theory and its Implications For education. Ins,1983.
- 4- Decharms, R.Motivation enhancement in educational setting.InR,1984.
- 5- Platt, C.W. Attribution regarding high school success and their effects on First-term college performance. (Doctoral dissertation, the o hi o state university). Am Arbor, MI: university microfilms International,1986.
- 6- شولتز، دوآن، شولتز، سیدنی آنی () نظریه های شخصیت، ترجمه یحیی سید محمدی (1377)، تهران ، نشر هما. 1998.
- 7- Church, A.T. & Katigbak, M.S.The cultural Context of academic Motive. Journal of cross Cultural Psychology, 1992, VOL.23, NO, 2, PP.t4 – 58.
- 8- ابوالقاسمی، شهنام. هنجاریابی آزمون انگیزش پیشرفت هرمنس بر روی دانش آموزان دوره راهنمایی شهرستان تنکابن . دانشگاه آزاد اسلامی تنکابن ,1381.
- 9- اکبری، بهمن. روایی و اعتبار آزمون انگیزش پیشرفت هرمنس بروی دانش آموزان مقطع متوسطه استان گیلان، شورای تحقیقات آموزش و پرورش استان گیلان,1384.